

Handleplan for inklusion på skoleområdet 2011-2015/20

Indhold

1	Baggrund for ny handleplan	3
2	Fra rummelighed til inklusion	5
3	En ny definition indebærer ændrede tilgange og nye handlinger	7
4	Handleplan for inklusion i skolevæsenet 2011-2020	9
5	Almenområdet	10
6	Specialområdet (frem til 2015)	13
7	Kompetenceudvikling	16
8	Økonomien i handleplanen	18
9	Styring	19
10	Fremtid 2015-2020	20

Udarbejdet af Specialtilbudsudvalget april 2011
Behandlet og vedtaget
i Børne- og Ungdomsudvalget d.16.06., d. 27.06. og d. 8.12.2011

1 Baggrund for ny handleplan

Ud over vedtagelsen af en inklusionsstrategi i foråret 2011 er der især tre grunde til at formulere en inklusionshandleplan.

I Kommuneaftalen for 2011 indgået mellem Finansministeren og Kommunernes Landsforening fremgår det, at der skal arbejdes for en inkluderende folkeskole, der omfatter hovedparten af skolens elever med særlige behov. Færre børn skal således udskilles til specialundervisning. Dette skal ses som en del af et samfundsmæssigt skift hen imod at udskille færre elever fra almensystemet til specialsystemet med henblik på, at langt flere elever fremadrettet er inkluderet i almenområdet ved forskellige foranstaltninger og derved samtidig nedbringer udgiften til de dyre specialforanstaltninger.

I forbindelse med budget 2011 blev der indlagt en besparelse på specialundervisningsområdet på sammenlagt 4 mio. kr. årligt, hvoraf to af disse tilgår almensystemet i budgetperioden.

Der blev endvidere i 2009 vedtaget en Specialtilbudsrapport for skoleområdet (26.01.2009).

Disse vedtagelser har efterfølgende været udgangspunkt for specialtilbudsudvalgets arbejde med udviklingen på området.

Forslagene i specialtilbudsrapporten har indtil videre medført, at der ikke har været udgiftsstigninger på området siden 2008. Dette kan ses som et resultat af den strategi, der blev iværksat, hvor skolerne er økonomisk forpligtet i forhold til, at et merforbrug tages af det kommende års budget og at et eventuelt mindre forbrug fordeles mellem skolerne.

Der er ligeledes iværksat et treårigt kompetenceforløb, Systemisk analyse af læringsmiljø (SAL), med henblik på at medvirke til en kulturændring hos samtlige medarbejdere i skolevæsenet. Dette tiltag har et systemisk udgangspunkt, hvor ønskede forandringer i en skolekontekst må starte hos de professionelle rundt om barnet med henblik på at udvikle egen praksis og læringsmiljø for at opnå en ønsket forandring hos en eller flere elever.

Endvidere resulterede rapporten også i nedsættelsen af et centralt visitationsudvalg. Udvalget er bredt sammensat af centrale interessenter. Udvalget er lykkedes med en langt strammere styring og tager stilling til alle placeringer uden for det almene skolesystem.

Fokus på udskillelse af færre elever til specialtilbud og implementeringen af SAL har i 2010 medvirket til en begyndende kulturændring og ændring af den professionelle praksis.

Denne kulturændring og ændring af praksis er nødvendig for at øge inklusionen, da den traditionelle forståelse af problemer med elever må forlades, fordi den medvirker til en u hensigtsmæssig stor udskillelse af elever til dyre specialforanstaltninger med fare for et mindre læringsudbytte i forhold til potentialer.

Det er i løbet af 2010/11 lykkedes at inkludere langt flere elever end tidligere i almensystemet, således at der allerede nu er konstateret færre elever i specialtilbuddene.

2 Fra rummelighed til inklusion

I gennem en årrække har man i skoleverdenen benyttet begrebet 'rummelighed'. Rummelighed forstås som en given elevs tilstedeværelse i et alment skoletilbud på skolens præmisser. I en rummelig skole lægges der således ikke vægt på elevens oplevelse af sin situation i fællesskabet.

Inklusion er inspireret af Salamancaerklæringen og betyder, at elevens oplevelse af kvaliteten i sin tilstedeværelse i skolen er central. Der lægges især vægt på om eleven føler sig værdsat i fællesskabet og oplever sig som aktiv deltager i dette fællesskab.

Salamancaerklæringen fra 1995 har fokus på:

- At styrke børns relationer
- At alle børn har unikke egenskaber, interesser, evner og læringsbehov
- At arbejde tværfagligt og trække specialviden ind i de almene tilbud
- Refleksion over egen praksis og at undersøge, hvilke barrierer der modvirker, at alle børn kan blive en del af fællesskabet

I specialtilbudsudvalget på skoleområdet er der det sidste års tid arbejdet på en ny handleplan for inklusion i Lyngby-Taarbæk Kommune. Arbejdet har haft til hensigt dels at skabe en fælles praksis omkring inklusion, dels at skabe forudsætninger og udgangspunkt for øget inklusion og hermed færre specialtilbudspladser.

Den altafgørende forudsætning for at skabe øget inklusion vil være en enighed og opbakning til at udvikle inklusion, det vil sige at definere et fælles indhold i inklusion og at opnå en fælles forståelse for, hvad kommunen ønsker at opnå med denne inklusion. Herefter skal inklusion operationaliseres på de forskellige alderstrin og herefter udmøntes i en egentlig struktur.

Definition af inklusion:

Definitionen tager sit udgangspunkt i forskning og evidens på området:

Alle børn og unge skal ses og værdsættes som unikke personer og sikres ret til faglig, personlig og social udvikling i et ligeværdigt, socialt fællesskab.

Barnet skal føle sig som aktør i sit eget liv og opleve at kunne bidrage til og være værdifuld i fællesskabet.

Inklusion er en dynamisk og vedvarende proces. Skolevæsenet skal skabe mulighed for tilstedeværelse, oplevelse af fællesskab, aktiv deltagelse og et optimalt læringsmæssigt udbytte for alle børn. I denne proces skal der tages særligt hensyn til de børn, som er i farezonen for eksklusion.

Inklusion indebærer:

- at barnet deltager i de fælles læringsmiljøer
- et perspektivskifte fra individ til system
- fokus på befordrende læringsmiljøer, som inkluderer og imødekommer alles behov
- et almenpædagogisk ansvar. Kompetencer fra både almen - og specialområdet bringes i spil for at muliggøre størst mulig grad af inklusion.

3 En ny definition indebærer ændrede tilgange og nye handlinger

Definition vil betyde, at bevægelsen fra specialområdet til almensystemet begrundes og muliggøres.

Konkret vil det medføre henholdsvis færre elever i specialsystemet og at flere elever forbliver i almensystemet.

Ændret visitationsgrundlag

Flere elever, der tidligere ville være henvist til specialtilbud, forbliver i almensystemet. Herefter vil en given diagnose ikke automatisk udløse et specialtilbud, men indebære, at eleven med hensyntagen til reelle behov og udviklingspotentiale inkluderes mest hensigtsmæssigt i almensystemet.

Den primære opgave er en inkluderende indsats i stamklassen for at understøtte børns læring og udvikling af positiv identitet og selvværd.

En ny måde at møde barnet på

Inklusion handler om at skabe mulighed for at deltage ligeværdigt i et demokratisk samfund. Kompetencer til denne deltagelse læres bedst i almenskolens sociale fællesskab. Inklusion betyder at alle er forskellige på deres egen måde. Denne tilgang understøtter at man skaber rum for og legaliserer social og kulturel forskellighed.

Et barns handlinger kan virke uforståelige, hvis de ses isoleret. Derfor må uforståelige eller urimelige handlinger ses som et svar på en situation, der er gået forud. Til tider kan disse situationer udvikle sig til uhensigtsmæssige mønstre. Dette kan ske, hvis de professionelle ikke lytter til elevens intention med sine handlinger. Derfor er det nødvendigt, at de professionelle handler og kommunikerer bevidst på baggrund af elevens handlinger ud fra, hvad de gerne vil udvikle af kompetencer hos disse elever.

Elever udvikler deres selvbillede i forhold til, hvordan de mødes i de relationer, de indgår i. Derfor er en anerkendende tilgang medvirkende til en mere hensigtsmæssig og positiv udvikling, både af barnets kompetencer og relationen til den professionelle. Dette er afgørende for elevens udviklingsmuligheder, da eleven ikke kan udvikle sig positivt, hvis omgivelserne har negative forventninger til eleven.

Et tværfagligt samarbejde, der sigter på at skabe nye handlemuligheder og udviklingsmuligheder i læringsmiljøet, kan understøtte udviklingen af en inkluderende praksis. Her er det vigtigt at alle professionelle fastholder, at det individuelle perspektiv udvides med andre perspektiver.

Sagt på en anden måde betyder det, at inklusion fordrer et afgørende skift fra et individorienteret syn til et relationsorienteret syn. Reelle forandringer i læringsmiljøet vil kunne bryde uhensigtsmæssige handlemønstre og i stedet muliggøre realiseringen af større grad af inklusion.¹

Det indebærer:

- - at kommunens dagtilbud og skoler ikke skal fokusere på en given funktionsnedsættelse, men i stedet aktivt understøtte forandringer i kultur, handling og organisering, der er nødvendige for at kunne inkludere børn og unge.
- - at konkret opbakning fra forvaltning og politikere er en nødvendig forudsætning.
- - at forældregruppen anerkender, at inklusion har betydning for udvikling af sammenhængskraft i samfundet. Ved at øge inklusion får alle børn mulighed for at møde en større variation af børn i andre vilkår end dem selv. Ligeledes viser forskning, at inklusion øger kompetence til at arbejde i et felt med større variation i børns kompetencer, øger niveauet i alle elevers færdigheder og kompetencer. Det vil sige, at de dygtigste bliver dygtigere, og de svageste profiterer fagligt af at forblive i gruppen i stedet for at udskilles til et mere homogent tilbud.²

---

¹ Professor, Susan Tetler, 2002

² Professor, Thomas Nordahl, 2008

4 Handleplan for inklusion i skolevæsenet 2011-2020

Udgangspunkt for handleplanen er

- Regeringens/KL's udmelding om at udskillelse skal nedbringes. Kommunalbestyrelsen vedtog i budget 2011-2014 at der skulle reduceres med 4 mio. kr. årligt på specialområdet, og at de 2 mio. kr. herefter skal overføres til almenområdet
- Specialtilbudsrapporten fra 2008
- Ny inklusionsstrategi for Lyngby-Taarbæk Kommune. (2011)

Handleplanen falder i to dele

Den nuværende udskillelsesprocent er 4,6%

Fase 1: 2011-2015 – Målet i begge faser er at øge inklusion og fortsat nedbringe udskillelsen.

Fase 2: 2015-2020 – Handleplan udarbejdes i 2014

I de kommende år indtil 2015 koncentrerer indsatsen om 1. fase.

2. fase skal bygge på erfaringer fra 1. fase.

Handleplanen for 2. fase vil derfor først blive forelagt Kommunalbestyrelsen i 2014.

En lavere udskillelsesprocent betyder:

- Flere elever inkluderes ud fra hensyn til deres behov
- En ny og mere fleksibel specialtilbudsstruktur
- Elever placeres så vidt muligt ikke i tilbud uden for kommunen
- Fortsat kompetenceudvikling af det samlede skolevæsen og af særlige specialistgrupper og ledelsesniveauet.

5 Almenområdet

Almenområdet består af 9 folkeskoler.

Handleplanen tager udgangspunkt i, at flere elever skal inkluderes i almentilbuddet i klasserne på folkeskolerne.

Midler, der frigøres i specialområdet - jævnfør at specialtilbud og almentilbud økonomisk er forbundne kar – foreslås løbende anvendt i almenområdet til at udvikle inklusion.

I første fase vil det betyde, at cirka 100 pladser flyttes fra specialtilbud til almentilbud, hvilket medfører at flere end tidligere inkluderes i almenområdet. Fremover er ambitionen, at stadig flere elever skal inkluderes i almenområdet.

De økonomiske midler der frigøres foreslås brugt til

- a. fælles tiltag for det samlede skolevæsen
- b. skolernes lokale arbejde med at udvikle inklusion i forhold til den enkelte elev og klassen, og således også øget kvalitet i læringsmiljøerne.

Hjælperessourcer

A. Nye fælles initiativer

Inklusionskonsulent

Der foreslås ansat en inklusionskonsulent på åremåls aftale med henblik på at understøtte og fastholde fokus på inklusion og dermed implementere nærværende handleplan. Inklusionskonsulenten skal have et samlet overblik over udviklingen af inklusion på skoleområdet. Ligeledes vil inklusionskonsulenten stå for pædagogisk sparring i forhold til videnspersoner på de enkelte skoler. (Finansieret via sparede midler på specialundervisningen). Funktionsbeskrivelse udarbejdes.

Konsultativt netværk

Inklusionskonsulenten er tovholder for et konsultativt netværk, der skal varetage pædagogisk sparring og konsultativ bistand i forhold til elever, der ikke tidligere var inkluderet i folkeskolen. Det drejer sig om elever inden for områderne ADHD, socio-emotionelle vanskeligheder, autismespektret og generelle indlæringsvanskeligheder. De nuværende konsulenter (5) inden for disse områder er samlet i netværket.

Læsecenter 2

Et læsetiltag for elever i 7.-9. klasse i omfattende læsevanskeligheder. Eleverne placeres i stamklasser på en af kommunens store folkeskoler. En del af deres timer læses holddelt i dansk og matematik med henblik på at disse elever får mulighed for at tage folkeskolens afgangsprøve. Dette betyder samtidig, at dyre, eksterne læsetilbud ikke længere tilkøbes.

Dette tiltag etableres, når den nødvendige økonomi er oparbejdet.

B. På den enkelte skole

Uddannet personale på skolerne

Inklusion indebærer, at der er brug for flere uddannede medarbejdere. Det prioriteres, at faste pædagoger og lærere kan varetage denne opgave for at sikre kvalitet og kontinuitet i opgaveløsningen.

Videnspersoner

I forbindelse med implementering af SAL er der uddannet ca. 10 tovholdere på hver skole. Disse tovholdere tænkes at få en funktion i forbindelse med at fastholde en systemisk og narrativ tilgang til beskrivelse af udfordringer i læringsmiljøet, og i forhold til oplevelse af udfordringer med enkeltelever.

Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR)

PPR skal fremtidigt aktivt anvende deres faglige kompetencer til at understøtte inklusionsbestrebelsene på dagtilbudsområdet og i skolen med det perspektiv, at stadig flere børn inkluderes i almenområdet. Samtidig er det vigtigt, at PPR kan medvirke til at vurdere, hvilke børn der har et så vidtgående behov, at de ikke vil kunne profitere af inklusion.

Arbejdsopgaver i den fremtidige udvikling

PPR arbejder aktivt med inklusion i almenområdet og indgår som en del af skolernes og institutionernes inklusionsbestrebelsers. PPR arbejder inden for tre felter og samarbejder, inden for den fælles ramme for skoleafdelingens virksomhed, med skole- og dagtilbudsledelserne. De samarbejder om, hvordan PPR indgår relevant på disse felter, i løsningen af en given opgave med henblik på at opnå øget inklusion:

1) SAL/LP- vejledning. Konsultativ bistand i forbindelse med udviklingsopgaver, rådgivning ud fra princippet "Hjælp til Selvhjælp" m.v.

2) Individuelle undersøgelser/udredninger i form af inkluderende pædagogiske, psykologiske vurderinger (ppv) med inddragelse af barnets perspektiv og

kontekst. Inkluderende pædagogiske, psykologiske vurderinger udarbejdes med anbefalinger til, hvordan inklusion kan fremmes.

3) Intervention i form af samtaleforløb, netværkssamtaler, familiesamtaler, observationer med rådgivning, krisesamtaler, m.v. Interventionsopgaverne kan indgå i forbindelse med PPR's udarbejdelse af pædagogisk psykologisk vurdering.

Bevægelsen i PPR går altså fra at arbejde med individorienterede tilgange, hvor løsningen skal findes i diagnosticering og behandling af barnet i fx psykiatrisk regi til i højere grad at medvirke til skoleudvikling og medarbejdernes refleksion over egen praksis. Der arbejdes med konteksten og med at holde fokus på elevernes intentioner i givne handlinger og således medvirke til refleksion og en bevidst justering og differentiering i de udviklingsmiljøer, eleverne færdes i.

6 Specialområdet (frem til 2015)

Følgende beskriver en plan for reduktion af pladserne i Lyngby-Taarbæk Kommune og de pladser, som købes i andre kommuner.

Planen tager udgangspunkt i, at eleverne fremover primært skoleplaceres på en specialskole efter deres lærings- og udviklingspotentiale. Principielt vil kommunens specialtilbud være karakteriseret ved, at det pædagogiske miljø tilrettelægges ud fra de visiterede elevers behov, hvilket forventes at skabe fleksible pædagogiske og udviklingsorienterede læringsmiljøer.

Et mål med handleplanen er at sikre fleksibilitet og fortsat kvalitet i kommunens specialtilbud. Disse samles således på kommunens specialskoler, Sorgenfriskolen, Heldagsskolen samt Hummeltofteskolen og Lundtofte Skole.

Forudsætningen for planen er dels befolkningsprognosen og dels stabilitet i elevtallet i forhold til den gruppe af elever, der vurderes ikke at kunne profitere af inklusion i almenområdet.

Overordnet vil antallet af segregerede elever efter planen i 2015 udgøre omkring 4 % af elevgruppen i kommunen. Disse elever forventes aktuelt fordelt i overensstemmelse med ovennævnte plan på nedenstående skoler. Det skal bemærkes, at antallet af elever på de enkelte skoler vil variere.

En gruppe har 6-8 pladser.

Herunder er en detaljeret gennemgang af skolerne.

Hummeltofteskolen:

I alt 18-24 pladser på klassetrinene 6-10. klasse.

Målgruppe:

Elever med gennemgribende udviklingsforstyrrelse med kognitiv funktion inden for normalområdet.

Trongårdsskolen:

Trongårdsskolens gruppeordning nedlægges og eleverne overføres til Hummeltofteskolen sommeren 2013.

Sorgenfriskolen:

I alt 92 pladser fra 0. klasse til 10.klasse.

Målgruppe:

- a. elever med generelle indlæringsvanskeligheder (45-55 pladser)
- b. elever med vidtgående generelle indlæringsvanskeligheder (18-24 pladser). Elevgrupperne har et kognitivt funktionsniveau under normalområdet.
- c. Skolen vil ud over denne elevgruppe have 18-24 elever med gennemgribende udviklingsforstyrrelse med kognitiv funktion inden for normalområdet.

Alle kommunens folkeskoler vil være potentiel skole for elever fra Sorgenfriskolen, der på et tidspunkt kan inkluderes i almenområdet.

Lundtofte skole

ADHD- tilbuddet på Lundtofte Skole består af to grupper, det vil sige 12-16 pladser.

Heldagsskolen:

Målgruppe:

Elever med gennemgribende udviklingsforstyrrelse og elever med vanskeligheder inden for adfærd, kontakt og trivsel. Eleverne har kognitiv funktion inden for normalområdet.

Heldagsskolen samarbejder løbende med Fuglsanggårdskolen. Når elever fra dette tilbud kan inkluderes i almenområdet, vil det primært ske på elevens distriktsskole.

LTU 10 kl.

LTU 10 kl. har ressourcer til at inkludere tre til fem elever fra specialområdet i 10. klassecenteret.

Tale-læseklassen, Virum Skole:

I alt 6-8 pladser fra 0. klasse til og med 2.klasse.

Elever med tale-læsevanskeligheder. Kognitivt funktionsniveau inden for normalområdet.

Udenbys specialskoler og gruppeordninger:

Som det fremgår af skemaet s. 15, sælger vi aktuelt 22 af vores specialpladser til andre kommuner. Fremtidigt forventes elever fra andre kommuner at udgøre en meget lille del af vores elevgrundlag, da de fleste kommuner er blevet selvforsynende med pladser til elever inden for de største udviklingsforstyrrelser.

Lyngby-Taarbæk Kommune køber 49 pladser eksternt, primært til elever med vidtgående handicap og behandlingsbehov, som af forskellige årsager ikke kan tilgodeses i Lyngby-Taarbæk Kommune.

Fremover forventes det, at Lyngby-Taarbæk Kommune kan undervise en del af de elever, som af amtet tidligere er visiteret til eksterne kommuner. Det drejer sig primært om de elever, som er visiteret til gruppeordninger og i mindre grad eksterne specialskoler. Fremover vil der formentlig kun være behov for at købe cirka 27 eksterne pladser, måske færre på længere sigt.

Dag- og døgnbehandling:

Skoleafdelingen finansierer aktuelt 22 elevers skoletilbud på området. Det er Afdelingen for Børn og Familier, som visiterer på dette område. PPR godkender skoledelen af behandlingstilbuddet, men har ikke selvstændig visitationskompetence på området.

Samlet plan for 1. fase:

Nuværende struktur 2010	
	Antal normerede pladser
Hummeltofteskolen	28
Lundtofte Skole	16
Trongårdsskolen	7
Sorgenfriskolen, A-spor	99
Sorgenfriskolen, B-spor	14
Sorgenfriskolen, C-spor	14
Heldagsskolen	60
Tale-læseklasse, Virum	8
Udenbys specialskoler	49
Dag/døgnbehandling (Skoleudgiften)	22
I alt	322

Konsekvenser af 1. fase (Sammenfatning)

Cirka 100 pladser vil frem til 2015 overgå til almenområdet.

Alle specialundervisningstilbuddene vil blive reduceret i antallet af pladser.

Gruppeordningen på Trongårdsskolen flyttes til Hummeltofte Skole august 2013, som først på dette tidspunkt vil have ledige pladser.

Den økonomi, som frigøres ved planens gennemførelse, foreslås løbende overført til almenområdet, jf. handleplanens intentioner og rammer.

7 Kompetenceudvikling

SAL (Systemisk analyse af læringsmiljø) er et tre-årigt kompetenceforløb med henblik på at medvirke til en kulturændring hos de professionelle i skolevæsenet. Dette tiltag har et systemisk udgangspunkt, hvor ønskede forandringer i en skolekontekst må starte hos de professionelle rundt om barnet med henblik på at udvikle egen praksis og læringsmiljøet for at opnå en forandring for og hos en eller flere elever.

Det er en nødvendig tilgang til øget inklusion, da den tidligere forståelse af vanskelige elever må forlades, fordi en sådan tilgang har medvirket til en u hensigtsmæssig stor udskillelse af elever til dyre specialforanstaltninger og disse elever forholdes mulighed for at udnytte deres faglige og sociale potentiale (jf AKF rapport 2008).

Implementering af SAL

Kompetenceudvikling af hele skolevæsenet kører til sommeren 2012. Derefter skal der ske en kontinuerlig vedligeholdelse, for eksempel i forhold til nye medarbejdere.

Generel kompetenceudvikling af de primære professionelle: i forhold til teorigrundlaget for SAL, klasseledelse, relationskompetence og undervisningsdifferentiering.

Anden kompetenceudvikling

Yderligere kompetenceudvikling vil fortsat tage udgangspunkt i en systemisk og narrativ forståelsesramme og have til formål at styrke fagligheden både i forhold til almen- og specialpædagogik. Indholdet i denne vil blive udviklet i 2012.

Ligeledes vil det være vigtigt at udvikle en fælles tværfaglig tilgang til at udvikle inklusion.

Skoleledelserne

Udvikling af øget inklusion, formidlingsopgaven i forhold til forældre, fortsat fokus på udvikling af læringsmiljøet i en systemisk ramme, og en løbende kulturudvikling vil fordre, at skolelederne er rustede til ledelsesopgaven og til dialoger med mange interessenter. Fortsat udvikling af skoleledelsernes praksiskompetencer i forhold til systemisk og narrativ forholdemåde, forandringsledelse over tid og kompetencer til befordrende kommunikation ses som afgørende med hensyn til at udvikle inklusion.

Forældre

Forældrene er vigtige medspillere i ambitionen om, at lykkes med øget inklusion i Lyngby-Taarbæk Kommune.

Derfor vil der være særlig opmærksomhed på formidling til henholdsvis bestyrelser, kontaktforældre og forældre generelt fx på forældremøder.

Indholdet vil tage udgangspunkt i forskning, der viser, at mangfoldighed er en fordel for alle elever. Det vil sige, at både mere og mindre dygtige elever styrker hinanden i en indbyrdes vekselvirkning.

Ligeledes er det vigtigt, at alle forældre forstår, at de er aktive aktører med hensyn til at understøtte udvikling af trivsel. Dette gælder både for deres eget barn og de andre børn. Det er især afgørende i forhold til børn der, periodevis eller mere permanent har vanskelige livsforhold.

Her er det vigtigt, at få forældre til at adskille barnet fra problemet, således at det ikke er barnet, der er problemet. Herved åbnes for nye handlemuligheder i det pædagogiske felt. Børn kan ikke udvikle nye handlestrategier og mønstre, hvis der ikke er tillid fra de nærmeste voksne til, at barnet kan lykkes hermed.

8 Økonomien i handleplanen

Handleplanen for inklusion vil, som beskrevet i afsnit 7 Specialområdet, betyde en omstrukturering af et antal specialtilbud internt i kommunen.

Specialområdet indeholder i dag 12 gruppeordninger, 11 klasser for generelle indlæringsvanskeligheder, en Heldagsskole med ca. 70 pladser og 1 talelæseklasse.

Den økonomiske konsekvens af denne omstrukturering vil være en løbende frigørelse af midler på specialområdet, som vil blive foreslået overført til almenområdet, således at inklusion her kan understøtte både den enkelte elev og hele klassen. I dette indgår både undervisnings- og fritidsudgifter samt manglende indtægt fra salg af pladser. Det er dog vigtigt samtidig at pointere, at følgende skal tages med forbehold:

- Der er behov for yderligere beregninger specifikt omkring ressourcetildelingen til Heldagsskolen, som konsekvens af ændret elevsammensætning
-
- Ændret ressourcetildeling til Sorgenfriskolen og Heldagsskolen, som konsekvens af ændret klassestruktur
-
- Et generelt eftersyn af ressourcetildelingen til fritidstilbuddet på specialområdet.

I budgetaftalen for Budget 2010 – 2014 blev det besluttet at spare 4 mio. kr. på specialområdet hvoraf 2 mio. kr. skulle tilbageføres til almenområdet. Besparelsen / omfordelingen skulle indføres over tre år.

Som beskrevet i handleplanen (s.9) foreslås omfordelingen primært i at tildele nødvendige øgede inklusionsressourcer til almenområdet, samt finansiere en talelæseklasse for de ældste elever, styrke videndeling og kompetenceudvikling på hele området, samt sikre ansættelse af en inklusionskonsulent.

9 Styring

Et væsentligt udgangspunkt og præmis for styringen af specialtilbudsområdet vil være den afsatte økonomiske ramme. Denne ramme har været den samme siden 2008 og vil i budgetperioden 2011-2014 blive reduceret med 4 mio. kr., som er den vedtagne årlige besparelse i budget 2011 (2 mio. kr. overføres til almenområdet.)

Udviklingsmæssigt vil det fortsat være specialtilbudsudvalget, som overvåger udviklingen og igangsætter nye initiativer med det formål, at bevægelsen fra specialtilbud til almenskolerne fortsættes.

Umiddelbart vil der blive tale om dels en indirekte styring, dels en direkte styring af området.

Den indirekte styring vil være det partnerskab, som udgøres af det samlede skolevæsen, det vil sige de ni almene skoler, de to specialskoler samt skoleafdelingen.

Partnerskabets indhold vil være at arbejde på at udvikle bevægelsen fra specialtilbud til tilbud på de almindelige folkeskoler. Dette med den overordnede filosofi, at der både skal være funktionelle og fagligt forsvarlige specialtilbud, som tilbud om diverse hjælpeforanstaltninger på de almindelige skoler. Det ligger også i partnerskabet, at eleverne kan have kortvarige ophold på specialtilbudsskolerne/almenskolerne, hvis dette findes nødvendigt.

Til partnerskabet knytter sig hele den kulturændring, der p.t. er igangsat i forhold til SAL og dermed en videre kulturændring, som vil blive fortsat ved yderligere initiativer, dels i forhold til samtlige medarbejdere, dels i forhold til udvalgte målgrupper.

Direkte vil styringen ske fra forvaltningens side dels baseret på økonomi og økonomiopfølgning, dels baseret på statistik og central visitation.

Statistik

Der skal udvikles en række nøgletal, som er præcise og som er sigende i forhold til specialundervisningen på almenskolerne/specialskolerne. Et sådant statistiksystem bør så vidt muligt udvikles, således at det kan bruges i forhold til sammenlignelige tal fra andre kommuner. Når det er etableret, vil det være muligt at følge udviklingen via en række centrale nøgletal.

Central visitation

Siden 2009 har der været nedsat en visitationsgruppe, som har gennemført visitationen for skoleåret 2010/11 og senest for 2011/12. Visitationsudvalget har taget stilling til de

børn, som ikke længere har kunnet profitere af almenskolerne. Det har videre været visitationsgruppens opgave at holde sig inden for den afstukne økonomiske ramme. Fremadrettet vil

visitationsudvalget forestå al visitation på skoleområdet i overensstemmelse med den inklusionsstrategi, som er politisk vedtaget.

Visitationsudvalget afholder et månedligt møde, hvor aktuelle elever drøftes og hvor det sikres, at inklusionsstrategien og den rammesatte økonomi følges.

Udvalgets funktion vil være at tage stilling til problemstillinger, som den enkelte skole oplever ikke at kunne håndtere efter at have foretaget diverse forløb samt i sparringsforløb med centrale videnspersoner. Det principielle udgangspunkt vil være, at alle elever starter i 0. klasse i almenskolen, og at alle elever modtager deres skoletilbud på distriktsskolen.

10 Fremtid 2015-2020

Den konkrete inklusionsplan for 2015-2020 vil stå på skuldrene af nærværende handleplan for inklusion. Det vil være vigtigt, at de næste fire år bruges til evaluering og erfaringsindsamling med hensyn til nærværende handleplan og i forhold til, hvorledes planen skal være med henblik på i 2020 at have reduceret antallet af ekskluderede elever mest muligt.

Selve arbejdet med anden fase af handleplanen forudsættes igangsat senest primo 2014 i specialtilbudsudvalgets regi. Opgaven vil være en detaljeret operationel plan for årene 2015 frem til 2020.